

Plan för att ta fram Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Finland, uppdatera vattenbruksstrategin och göra en miljökonsekvensbedömning av programmet och strategin

1. Bakgrund

I juni 2018 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Den föreslagna fonden ska ersätta den nuvarande fonden och bilda ett finansieringsverktyg för EU:s havs- och fiskeripolitik under budgetperioden 2021 – 2027. Enligt kommissionens förslag ska varje medlemsland utarbeta ett operativt program för att starta fonden. Vattenbruksstrategin grundar sig på förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken. Enligt kommissionens förslag till förordning om EHFF kan man bevilja investerings- och utvecklingsstöd för vattenbruk om de ligger i linje med den nationella vattenbruksstrategin. Den gällande vattenbruksstrategin löper endast fram till 2022 och behöver därför uppdateras.

Att bereda en EHFF-förordning på nationell nivå innebär att man tar fram ett operativt program och nationella bestämmelser. Samtidigt uppdaterar man vattenbruksstrategin. Eftersom det operativa programmet, de nationella bestämmelserna och vattenbruksstrategin utgör en logisk helhet är det motiverat att bedöma konsekvenserna av dessa program och bestämmelser samtidigt.

Eftersom denna helhet kan ha betydande miljökonsekvenser, förutsätter lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) (den så kallade SMB-lagen) en miljökonsekvensbedömning. Vidare förutsätter 1 § i statsrådets förordning om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (347/2005) en separat miljökonsekvensbedömning av EHFF:s operativa program. I samband med beredningen av det operativa programmet inleds alltså den miljökonsekvensbedömning av planer och program som förutsätts i 8 – 11 § i SMB-lagen. I denna plan beskrivs utgångsläget, målen och processen för att utarbeta det operativa programmet, uppdatera vattenbruksstrategin och för att ta fram en miljörapport.

Syftet med miljökonsekvensbedömningen är att identifiera, utreda och utvärdera olika genomförandealternativ och de direkta och indirekta miljökonsekvenser som följer av alternativen. Efter miljökonsekvensbedömningen utarbetas en miljörapport om det operativa programmet och vattenbruksstrategin. Miljökonsekvensbedömningen pågår samtidigt med arbetet med det operativa programmet och vattenbruksstrategin för att resultaten av bedömningen ska kunna beaktas och användas redan i början av beredningen.

Det operativa programmet och uppdateringen av vattenbruksstrategin bereds i samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet och Naturresursinstitutet. Naturresursinstitutet svarar för miljöbedömningen och miljörapporten. Naturresursinstitutets medverkan i såväl beredningen av det operativa programmet som i miljökonsekvensbedömningen bidrar till den samtidiga beredningen och genomförandet av miljökonsekvensbedömningen.

2. Framtagande av ett operativt program samt lagberedning, uppdatering av vattenbruksstrategin och bedömning av miljökonsekvenserna

2.1. Framtagande av ett operativt program, beredning av en nationell lag och uppdatering av vattenbruksstrategin

Ett utkast till Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Finland 2021 – 2027 utarbetas vid enheten för fiskerinäringen vid jord- och skogsbruksministeriets naturresursavdelning. Ålands landskapsregering svarar för beredningen av den del av programmet som gäller Åland.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 16 januari 2019 en arbetsgrupp som bistår i arbetet med det operativa programmet. Till arbetsgruppen hör företrädare för bland annat fiskerinäringen, miljöskyddsorganisationerna, forskningen samt fiskeri- och miljöförvaltningen. Arbetsgruppen styr programarbetet och ger kommentarer om programmets innehåll. I arbetet anlitas därtill fiskeriuvecklingsgruppernas expertis och beaktas gruppernas synpunkter. Det finns tre utvecklingsgrupper: kommersiellt fiske, vattenbruk samt handel och förädling. Regional beredning sker vid närings-, trafik- och miljöcentralerna. Vidare kan man bilda temagrupper. Den del som gäller finansiering av havspolitikens bereds i styrgruppen för finansiering av havspolitikens under ledning av statsrådets kansli.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ordnade tre regionala diskussionsmöten våren 2019. Till dem kallades företrädare för förvaltningen och forskningen samt för branschorganisationer och företag. Målet var att producera information för beredningsarbetsgruppen.

När beredningen av det operativa programmet inleds har Naturresursinstitutet redan gjort en analys av nuläget samt en scenarioanalys när det gäller fiskerinäringen, fiskbestånden och miljön. Analyserna kan också användas som underlag för miljökonsekvensbedömningen. Analysen av nuläget visar utvecklingen under de senaste fem åren och de omständigheter och åtgärder som påverkat utvecklingen. De regionala närings-, trafik- och miljöcentralspecifika analyserna kompletterar beskrivningen och möjliggör en jämförelse av de regionala skillnaderna. Målet med scenarioarbetet är att få en bild av framtida investerings- och utvecklingsbehov. Scenarierna handlar om bland annat klimatförändringens och miljöförändringarnas konsekvenser för branschen. Utifrån analysen av nuläget och scenarierna tas fram nationella strategiska riktlinjer som innehåller mål för branschens hållbara tillväxt och indikatorer för att följa upp målen.

Arbetet med att skriva det operativa programmet inleds när beredningen av den allmänna strategiska delen har kommit tillräckligt långt och när det finns tillräcklig klarhet om programmets struktur och innehållskrav enligt EU-förordningarna. Den SWOT-analys som EU-förordningen förutsätter görs när kraven på programmets struktur är klara. Målet är att ett utkast till program är klart före hösten 2020 om arbetet med EU-lagstiftningen inte drar ut på tiden.

Beredningen av havspolitikens sker i styrgruppen för finansieringen av havspolitikens som svarar för beredningens innehåll och kanalisering av finansieringen. Riktlinjerna för havspolitikens och Östersjöpolitikens har redan tidigare uppdaterats under ledning av statsrådets kansli.

Den nationella lagberedningen inleds vid ingången av 2020. En regeringsproposition ska lämnas till riksdagen tidigt på hösten 2020 eftersom det är fråga om en budgetlag. I den nationella lagstiftningen kan det vara nödvändigt att mer detaljerat än nu fastställa ramvillkor och begränsningar för stödberättigande eftersom EU-lagstiftningens logik ändras mot en resultatbaserad förvaltning. Styrgruppen för beredningen bidrar också till den nationella lagberedningen.

I samband med det operativa programmet uppdateras också den nationella vattenbruksstrategin eftersom den nuvarande strategin gäller endast fram till 2022. Uppdateringen ger en aktuell bild av vattenbruket och gör det möjligt att rikta och använda finansieringen under den kommande programperioden. Den gällande vattenbruksstrategin har fastställts av statsrådet, och därför ska också den uppdaterade strategin fastställas genom statsrådets principbeslut.

2.2. Miljökonsekvensbedömning

En bedömning av miljökonsekvenserna av det operativa programmet och den uppdaterade vattenbruksstrategin görs samtidigt. Jord- och skogsbruksministeriet är den myndighet som har ansvaret för beredningen av det operativa programmet och vattenbruksstrategin samt för bedömningen av miljökonsekvenserna. Beredningen sker i samarbete med Naturresursinstitutet. Naturresursinstitutet gör miljökonsekvensbedömningen och utarbetar en miljörapport som baserar sig på den.

I miljökonsekvensbedömningen identifieras och anges det operativa programmets och vattenbruksstrategins betydande direkta och indirekta miljökonsekvenser i Finland och utanför Finland. Efter bedömningen utarbetas en miljörapport med en beskrivning av de uppskattade miljökonsekvenserna.

I miljörapporten bedöms programmets konsekvenser för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel samt för marken, vattnet, luften, klimatet, växter, organismer och naturens biologiska mångfald, samhällsstrukturen, den byggda miljön, landskapet, stadsbilden och kulturarvet samt för användningen av naturresurser. Även växelverkan mellan dessa faktorer ska bedömas. Syftet är att analysera såväl det operativa programmets totala konsekvenser för miljön som delhelheternas betydelse för miljön.

I miljörapporten presenteras miljöns nuläge och hur läget utvecklas enligt de olika alternativen. Konsekvensbedömningen visar i synnerhet vilka effekter de finansierade åtgärderna och kanalisering av finansieringen har på faktorerna ovan.

Konsekvensbedömningen innehåller tre utvecklingsalternativ för fiskerinäringen. Enligt det första alternativet kommer fiskerinäringen och fiskkonsumtionen att utvecklas på samma sätt som hittills. Enligt de två andra alternativen kommer efterfrågan på fisk, som betraktas som klimat- och miljövänlig kost, att öka till en nivå som motsvarar de nationella näringsrekommendationerna¹ (2,5 portioner/vecka). Enligt det ena alternativet ska den ökade efterfrågan huvudsakligen tillgodoses med inhemsk produktion och enligt det andra alternativet ska den ökade efterfrågan i första hand bemötas med hjälp av importerad fisk. Miljörapporten behandlar konsekvenserna av dessa tre utvecklingsalternativ för miljön och samhället på det sätt som miljökonsekvensbedömningen förutsätter.

Naturresursinstitutet bedömer utvecklingsalternativens inverkan på miljön och användningen av naturresurser, produktionsmängderna och värdet av fisk, sysselsättningen, samhällsstrukturen, levnadsförhållandena och trivseln. Naturresursinstitutet bedömer efter behov konsekvenserna för marken, vattnet, luften, klimatet, växter, organismer och naturens biologiska mångfald i samarbete med miljömyndigheterna eller Finlands miljöcentrals forskare.

2.3. Myndigheternas och allmänhetens möjligheter att påverka planeringsprocessen

Om arbetsstarten med det operativa programmet och miljökonsekvensbedömningen informeras på jord- och skogsbruksministeriets webbplats i enlighet med 62 § i förvaltningslagen (434/2003). I denna plan beskrivs utgångsläget och målen för beredningen och miljökonsekvensbedömningen. Myndigheterna och allmänheten ges möjlighet att framföra åsikter om planen i minst 30 dagars tid från att ministeriet informerat om

¹Ruokavaliomuutoksen vaikutukset ja muutosta tukevat politiikkayhdistelmät. Slutrapport om projektet RuokaMinimi. Statsrådets kansli 2019 (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161742/VNTEAS_47_Ruokavaliomuutoksen%20vaikutukset.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

att det inlett beredningen och lagt fram planen på ministeriet och på ministeriets webbplats. Planen uppdateras utifrån responsen.

Utkasten till det operativa programmet, vattenbruksstrategin och miljörapporten ges ut samtidigt. Utlåtanden om utkasten begärs av centrala myndigheter och organisationer. Allmänheten ges också möjlighet att ta del av utkasten och miljörapporten samt att framföra åsikter om dem. Utkasten hålls framlagda vid jord- och skogsbruksministeriet och på ministeriets webbplats i minst 30 dagar.

Jord- och skogsbruksministeriet informerar om godkännandet av det operativa programmet, vattenbruksstrategin och miljörapporten. I beslutet om godkännande eller i det färdiga operativa programmet beskrivs hur utlåtandena och åsikterna har beaktats vid beredningen och hur de har inverkat på innehållet i det färdiga programmet och rapporten samt på valet av alternativ. Beslutet om godkännande samt det färdiga operativa programmet och vattenbruksstrategin samt miljörapporten ska läggas fram för allmänheten.

3. Kontaktuppgifter och möjlighet till respons

Myndigheterna och allmänheten ges möjlighet att framföra åsikter om arbetet med det operativa programmet och konsekvensbedömningen. Åsikterna lämnas in senast den 14 februari 2020 till Jord- och skogsbruksministeriet, PB 30, 00023 STATSRÅDET eller per e-post till kirjaamo@mmm.fi.

Ytterligare upplysningar ges av Saana Tarhanen, sakkunnig, tfn 0295 16 2036, saana.tarhanen@mmm.fi, och av Timo Halonen, konsultativ tjänsteman, tfn 0295 16 2411, timo.halonen@mmm.fi.